

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

בפני כבוד השופטת סיגלית מצא

התובע: יוסף רשקובן
על-ידי ב"כ עו"ד נידאל סיאגה

נגד

הנתבעת: קטרינה שטיין
על-ידי ב"כ עו"ד אלכסנדר כהן

פסק דין

1. בפני תביעה לחיוב הנתבעת בפיצויים לפי חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: "חוק איסור לשון הרע"), בגין פרסום שפרסמה ביום 1.2.2021 ברשת החברתית "פייסבוק" בקבוצת "רשימת שחור לבן של ישראל" (להלן: "הפרסום").

א – הפרסום

2. וזו לשונו של הפרסום (סעיף 18 לכתב התביעה, לפי תרגום מרוסית לעברית שערך התובע):

"ערב טוב,

היום אני רוצה לשתף אתכם בסיפור שלנו. עלינו ביוני 2020, באוקטובר 2020 הגיעה דרך הים המכולה שלנו מרוסיה, עם החפצים האישיים, רהיטים חדשים, כלים ועוד. כדי להוציא אותה מהמכס פנינו לעמיל מכס בחיפה, Yossi Raskovan הבטיחו לנו הכל ברמה הגבוהה ביותר. כפי שאנו מבינים עכשיו, אלה היו רק מילים. לפני שליחת המכולה התייעצנו עם אותו עמיל, הוא לא הביע עניין מיוחד, אמר כשמועד הגעת המכולה יתקרב, אז נתחיל לעבוד.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

בקיצור המכולה שלנו הגיעה, מכיוון שהיו שם חפצים של 2 משפחות שלי ושל אחותי למעשה, אותו אדם הודיע לנו שנגיע לפריקה ובדיקה, מכיוון שבעלי עסק ברוסיה בפעילות חוץ כלכלית והחברה והשותף שלו ארגנו את ההובלה, שטר המטען הראשי למכולה שלנו שונה ובפועל היא הייתה שייכת רק למשפחה שלי. אך אותו אדם לא שאל אותנו, הגיש את המסמכים מבלי לחכות לשטר המטען ששונה, וכך המכולה שלנו הגיעה לבדיקת מכס. לאחר מכן נתקלנו בסכום עגול, אך זה לא הדבר הנורא ביותר. כמו כן לפני הוצאת המכולה מנמל חיפה, הציעו לנו שירותי סבלים (בעל פה) 4 אנשים 200 ₪ לשעה. בפועל זה יצא 10 שעות * 200 * 4. לא רע מרווחים כך הסבלים. כמו כן הציגו לנו חשבון בסך 300 ₪ לשירותי עמיל בזמן הבדיקה, ולמעשה כשהביאו את המכולה התברר שחלק מהחפצים התקלקלו באופן בלתי הפיך. נכון להיום גובה הנזק הוא למעלה מ-5,000 ש"ח. אלה גם ארונות חדשים וגם כלים יקרים, מראה עבודת יד ועוד. כל זה מאוחסן כעת בדירתנו כמו מוצג מוזיאוני. הסיפור לא הסתיים בזה. טלפנו לאותו אדם, הודענו על התקרית הלא נעימה, ועל כך הוא השיב שהכל יסודר, שלחברה המבצעת את הטעינה/פריקה יש ביטוח והיא לא תתקשה לפצות אותנו על הנזק. נרגענו והתחלנו לחכות, וכך אנו מחכים כבר 4 חודשים. הוא כל הזמן אומר לנו, השבוע יעבירו לי הכל ואחזיר לכם הכל.

אני מספרת את כל זה כדי שלא יפנו לנון השירות הגרוע הזה ולא יגיעו לשיחות אתו, למעשה תקבלו רק כאב ראש."

3. הנתבעת אינה חולקת על כך שפרסמה את הפוסט או על תרגומו על-ידי התובע.

4. לאחר פרסום הפוסט פורסמו מספר תגובות, ובעקבות אחת מהן, שהזהירה את הנתבעת מכך שאפשר ותוגש כנגדה תביעה בגין דברים אלה, מחקה הנתבעת את הפוסט (עדותה בעמ' 11 לפרוט', ש' 31-34).

ב – הצדדים, העובדות וההליך

5. התובע הנו עמיל מכס במקצועו.

6. הנתבעת (ובעלה) שכרו אל שירותי התובע, בכל הנוגע לייבוא מכולה ובה רכושם מרוסיה לישראל.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

בגדר כך הכין התובע והגיש הצהרה למכס, השגיח על תהליך שחרור המכולה מהמכס ודאג לשכירת שירותי הובלה וסבלים עד לבית הנתבעת (עדותו בעמ' 3 לפרוט', ש' 19-24).

7. בגין השירותים שנתן התובע לנתבעת ובעלה, גבה 13,575 ₪ לפי הפירוט הבא: בדיקה פיזית – 300 ₪, עמילות מכס – 800 ₪, סבלות – 1,400 ₪, ארגון וטיפול בתהליך לוגיסטי והובלה יבשתית מנמל עד לבית הנתבעת – 1,600 ₪, פקודת מסירה – 2,521 ₪, מיסי נמל – 168 ₪, מסוף מטענים – 4,470 ₪, סבלות ובדיקה פיזית – 1,619 ₪ (עדות התובע בעמ' 3 לפרוט', ש' 26-31, וכן החשבוניות שצורפו לכתב התביעה).

8. לדברי הנתבעת, כללה המכולה רכוש שלה ושל בעלה וכן מספר ארגוני צעצועים של אחותה.

9. אין חולק כי כשהגיעה המכולה לנמל חיפה, הורה המכס על פתיחתה והוצאת תוכנה לשם בדיקה. כעולה מעדות התובע, שירותי הסבלות באתר משקף בית המכס חיפה ניתנו על-ידי חברת אחים כהן הובלות בקירור בע"מ (להלן: "האחים כהן") (עמ' 4 לפרוט', ש' 24-26).

10. לאחר מכן הובלה תכולת המכולה לבית הנתבעת ובעלה.

לדברי התובע, שירותי ההובלה והסבלות של תכולת המכולה מנמל חיפה לבית הנתבעת ובעלה בוצעו על-ידי קבלן משנה בשם אנדריי חודורוב (עמ' 6, ש' 19-20).

11. עוד אין חולק כי לאחר שהובלה תכולת המכולה לבית הנתבעת ובעלה, פנו לתובע בתלונה על נזקים שנגרמו לחלק מהפריטים.

12. לדברי התובע, לאחר שהנתבעת התלוננה כי חלק מהחפצים נפגעו, פנה לחברת האחים כהן והיא התחייבה לשלם את הפיצוי בסך 2,500 ₪ בחלקים – אולם לנתבעת לא הייתה סבלנות והיא הציקה לו (עמ' 4 לפרוט', ש' 27-31).

עוד העיד כי קיבל את הפיצוי בסך 2,500 ₪ ביום 10.2.2022 וכי לא הודיע לנתבעת על כך שהתקבל הפיצוי ואף לא העבירו לנתבעת, בעצת בא כוחו (עמ' 4 לפרוט', ש' 31-33; עמ' 5 לפרוט', ש' 20-21; עמ' 6 לפרוט', ש' 25-28).

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

13. לאחר מספר חילופי הודעות בין הצדדים, פרסמה הנתבעת את הפוסט ביום 1.2.2021 (הוא הפרסום מושא התביעה).

14. התביעה הוגשה ביום 22.8.2021.

15. בקדם המשפט שהתקיים ביום 5.2.2023 הוריתי על הגשת ראיות הצדדים.

16. ביום 10.9.2023 שמעתי את עדי הצדדים (התובע והנתבעת) וב"כ הצדדים סיכמו בעל-פה את טענותיהם.

ג - טענות הצדדים

17. אלה טענות התובע בסיכומיו:

א. לא הוכחו הטענות שהועלו בפרסום כנגד האופן בו ביצע התובע את מלאכתו. לטענת התובע, כולל הפוסט שפרסמה הנתבעת ארבע עובדות שאינן אמת (עמ' 6 לפרוט', ש' 31 עד עמ' 8, ש' 36):

I. בפרסום נכתב כי המכולה נבדקה על-ידי המכס משום שהתובע לא המתין עד שחברת הספנות תשנה את המניפסט. בהקשר זה הסביר התובע כי כאשר מדובר במכולה הכוללת רכוש של מספר יבואנים, נבדקת תכולתה (בדיקה פיזית מקיפה) על-ידי המכס, לרבות הוצאת כל הרכוש מהמכולה והחזרתה על-ידי סבלים. כאשר המכולה כוללת רכוש של יבואן אחד, נבדקות רק חלק מהמכולות באופן אקראי (עמ' 7 לפרוט', ש' 7-11). עוד העיד, כי בפועל הגיש הצהרה לפיה הרכוש המיובא הוא של משפחה אחת בלבד, כפי שהתבקש, ולא כפי שפרסמה הנתבעת (עמ' 7 לפרוט', ש' 12-16; עמ' 8 לפרוט', ש' 12-19, ש' 29, ש' 32-36; עמ' 9 לפרוט', ש' 12-13);

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

- II. הנתבעת חויבה בגין שירותי סבלות (על-ידי אנדריי חודורוב) ב-1,400 ₪ ולא כאמור בפוסט (עדות התובע בעמ' 7 לפרוט', ש' 18-16; וכן עמ' 8 לפרוט', ש' 2-9);
- III. הנזק עליו דיווחה הנתבעת הוא 2,500 ₪ ולא 5,000 ₪ כפי שנכתב בפרסום (עמ' 7 לפרוט', ש' 18-20, ש' 32-35);
- IV. המוצרים שנפגעו לא היו חדשים, כעולה מהצהרת יבוא הטובין (עמ' 7 לפרוט', ש' 20-22). עוד נטען, שהטענה כי כל הרכוש היה חדש נטענה רק בתצהיר הנתבעת (עמ' 7 לפרוט', ש' 26-28).
- ב. הנתבעת לא הביאה עדים שיכלו לתמוך בגרסתה (כגון בעלה או נציג החברה המשלחת). משלא עשתה כן, יש לזקוף זאת לחובתה. מוסיף התובע, כי מחיקת הפוסט על-ידי הנתבעת מהווה הודאה בכך שהדברים שפרסמה אינם אמת.
- ג. הדברים שפורסמו אינם בגדר הבעת דעה. אם הייתה הבעת דעה, הנתבעת לא הייתה מוחקת את הדברים.
- ד. הנתבעת לא הסבירה מדוע לא פנתה בזמן אמת לחברת הסבלות כדי לקבל הסבר על העיכוב בפיצוי או פנתה לסוכן אחר.
- ה. היה על הנתבעת לשלוח לתובע מכתב התראה במקום לפרסם פוסט פוגעני.
- ו. הפרסום גרם לתובע נזק של ממש.
- ז. התובע עיכב את כספי הפיצויים בידיו מכוח "חוק העיכבון" (עמ' 18 לפרוט', ש' 36).
18. מנגד, אלה טענות הנתבעת בסיכומיה:

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

- א. על חוסר תום ליבו של התובע ניתן ללמוד מכך שהוא מחזיק בידי קרוב לשלוש שנים כספי פיצויים שקיבל בגין נזקים שנגרמו לרכוש הנתבעת. התובע הוא שלוחה של הנתבעת וחובה הייתה עליו לדווח על קבלת הפיצויים.
- ב. מדובר בתביעת השתקה שמטרתה להטיל פחד ולסתום פיות.
- ג. לטענת הנתבעת, התובע אמר לה בטלפון כי תצטרך לשלם לסבלים את התעריף שפרסמה בפוסט (עדותה בעמ' 12 לפרוט', ש' 1-4). עוד העידה כי לא ראתה את החשבונית שצורפה לכתב התביעה עד להגשת התביעה (עמ' 12 לפרוט', ש' 5-6). גם לאחר שהוצג לה מייל מיום 27.10 הממועדן לבעלה, לו צורפה החשבונית עם הקבלות, כנטען, השיבה כי לא ראתה את המייל (עמ' 12 לפרוט', ש' 17-19).
- ד. עוד טענה כי חלק מהדברים שנפגעו היו חדשים לגמרי, ועדיין ארוזים באריות של היצרן וכי מדובר בכלים יקרים, לרבות סט פורצלן שקיבלה מאמה כמתנה לחתונה (עמ' 12 לפרוט', ש' 20-31).
- ה. לדבריה, התובע הבטיח לה שוב ושוב, במשך ארבעה חודשים, כי יקבלו פיצוי – ללא הועיל. לכן פרסמה את הפוסט (עמ' 13 לפרוט', ש' 30 עד עמ' 14, ש' 3).
- ו. עוד העידה הנתבעת, כי התובע אמר להם שיש להפריד בין רכוש שתי המשפחות ולא הודיע להם מבעוד מועד כי ניתן לחסוך את בדיקת המכולה על דרך של הצהרה כי כל הרכוש הוא של הנתבעת ובעלה (עמ' 14 לפרוט', ש' 6-16).
- ז. התובע אישר כי המניפסט שונה, אולם הוא הגיש את המניפסט טרם השינוי. הנתבעת טענה, כי היא הייתה בקשר עם נציגי החברה המשלחת, שאמר שהוא שלח לתובע את המניפסט לאחר השינוי.
- ח. בניגוד לטענת התובע, בפרסום לא נכתב שכל החפצים היו חדשים.

ד – המסגרת הנורמטיבית

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

1. ת – האיזון בין הזכות לשם טוב לבין חופש הביטוי

19. תביעה לפי חוק איסור לשון הרע מחייבת איזון בין שתי זכויות יסוד - חופש הביטוי, מחד גיסא, והזכות לשם טוב, מאידך גיסא. האיזון בין שתי הזכויות אינו קל, בין השאר משום ששתי הזכויות נגזרות מכבוד האדם ונדרשות לשם הבטחת ביטוי עצמי (לעניין הזיקה בין הזכות לשם טוב לבין כבוד האדם ראו דברי כב' השופט (בדימוס) א' ריבלין (בדעת הרוב) ברע"א 4447/07 מור נ' ברק אי.טי.סי. [1995] החברה לשירותי בזק בינלאומיים בע"מ, פסקה 17 (25.03.2010), ולעניין הזיקה בין חופש הביטוי לבין כבוד האדם ראו דברי בית המשפט בע"א 4463/94 גולן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נ(4) 136 (1996)). לעניין זה ראו גם דברי בית המשפט ברע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר, פסקה 10 (12.11.2006) (להלן: "עניין בן גביר"):

"שתי זכויות יסוד אלה – כן נפסק מפי הנשיא א' ברק – נגזרות מהערך החוקתי של כבוד האדם' (בפרשת הרציקוביץ' הנ"ל, בעמ' 565). ואכן, 'שתי זכויות היסוד האלה - חופש הביטוי והזכות לשם טוב - שתיהן ענפים בעץ אחד - כבוד האדם. רק בשמירה על חופש הביטוי ניתן להביא לידי הגשמתו העצמית של האדם המתבטא ושל האדם השומע. אולם, פגיעה בשמו הטוב של אדם עשויה להציב מכשולים על דרכה של ההגשמה העצמית."

קושי נוסף באיזון בין שתי הזכויות נובע ממעמדו המיוחד של חופש הביטוי, המהווה תנאי לקיומו של משטר דמוקרטי, המבוסס על ריבוי דעות והאפשרות להשמיען. משכך, יש לנהוג משנה זהירות עת באים להגביל את חופש הביטוי. לעניין זה עיינו בדברי כב' השופט א' גולדברג ז"ל בע"א 3199/93 קראוס נ' ידיעות אחרונות בע"מ, פ"ד מט (2) 843, 854 (1995):

"אף ששמו הטוב של האדם הוא ה'נכס' היקר לו מכול, מחייב חופש הביטוי, שהוא נשמת אפה של הדמוקרטיה, שלא לדקדק בציציותיו של הפרסום הפוגע. שכן 'האמת אותה מחפשים היא זו העולה מהחלפה חופשית של דעות והשקפות ולא מדיכוי (עצמי או חיצוני) של דיבור זה או אחר' (מתוך ע"א 214/89 אבנרי ואח' נ' שפירא ואח', בעמ' 859). המתח המתמיד הקיים בין האינטרס הציבורי לחופש הביטוי, המבקש להקריב את שמו הטוב של האדם על מזבח החלפתן החופשית של דעות, לבין אינטרס הפרט לשמו הטוב, המסרב להיעקד על מזבח זה, מקשה על תיחום גבולותיו של 'חופש לשון הרע'. האיזון הראוי בין שני האינטרסים המתנגשים הוא הקו המנחה, וקביעתו מודרכת, בין היתר, ממהות הפגיעה, ממידתה וממיהותו של הנפגע."

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

20. במסגרת הדיון בתביעה לפי חוק איסור לשון הרע, על בית המשפט לאזן בין תחולת פרישתן של שתי הזכויות. היקף ההגנה שתינתן לכל אחת מהזכויות, הזכות לשם טוב, מחד גיסא, וחופש הביטוי, מאידך גיסא, תלויים בהקשר בו מתנגשות הזכויות וקיומם של אינטרסים ציבוריים וערכים רלוונטיים נוספים. בגדר כך יש לשקול את אופיו של הביטוי ותכליתו. כך, לדוגמא, ניתנת הגנה רחבה יותר לביטוי פוליטי או סטירי על פני ביטוי מסחרי, שכן ביטוי פוליטי משרת באופן ישיר את תכלית הענקת ההגנה לחופש הביטוי – כינון משטר דמוקרטי המבוסס על ריבוי דעות והאפשרות החופשית לבטאן באופן מלא (לעניין זה ראו דברי כב' השופטת (בדימוס) ד' דורנר בבג"ץ 5432/03 ש.י.ן – לשוויון ייצוג נשים נ' המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין, פ"ד נח(3) 65 (2004)).

2.ד – לשון הרע – מהו?

21. סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע, מגדיר לשון הרע מהו. מדובר בהגדרה רחבה מאוד. יחד עם זאת, לא כל פרסום שלילי עולה כדי לשון הרע. על מנת שהפרסום יסווג כלשון הרע, עליו לכלול אלמנט של ביזוי או לעג, לפגוע באדם במשרתו או להשפילו.

לשם כך יש לבחון את המילים אשר לשיטת הנפגע עולות כדי לשון הרע, ולעמוד על משמעותן (ראו דבריו של כב' הנשיא מ' שמגר ז"ל בע"א 723/74 הוצאת עיתון הארץ בע"מ ואח' נ' חברת החשמל בע"מ ואח', פ"ד לא(2) 300, 281 (1977)).

22. משמעות הפרסום תיבחן בעיני האדם הסביר ("האדם ברחוב"; "האדם הרגיל"; ראו א' שנהר, דיני לשון הרע, נבו הוצאה לאור (להלן: "א' שנהר"), עמ' 110). אין מקום לבחון מהי "כוונת המפרסם", "שהרי מטרת החוק היא למנוע פגיעה בנפגע - ופגיעה שכזו עלולה להיגרם בין אם הייתה מכוונת ובין אם לאו. מאותה סיבה לא ייחס בית המשפט חשיבות לדרך שבה הובן הפרסום על-ידי הנפגע או על-ידי מי שהגיע אליו דבר הפרסום. תכלית החוק מניעת פרסום "הפוגע בנפגע בעיני אדם סביר" כפי שזה יתפס בעיני בית המשפט" (א' שנהר, עמ' 111).

הבחינה תיעשה בהתאם להקשר המלא בו נעשה הפרסום, והרושם הכללי אשר יצר הפרסום (עיינו בעניין זה בדברי כב' הנשיא מ' לנדוי ז"ל (בדעת הרוב) בד"נ 9/77 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' עיתון הארץ בע"מ ואח', פ"ד לב(3) 354, 337 (1978) [להלן: "עניין חברת

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

החשמל"ן). גם שימוש בלשון משתמעת או לשון 'סג'י נהור' עשויים להטיל דופי בנפגע, הכל בהתאם להקשר הדברים, והבנתם על ידי האדם הסביר (ראו א' שנהר, בעמ' 113).

3. ת – הגנת הבעת דעה

23. סעיף 15(4) לחוק איסור לשון הרע קובע כי תהא למפרסם הגנה אם יוכיח כי ביצע את הפרסום בתום לב ובנסיבות בהן:

"הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לעניין ציבורי, או על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות".

הבעת דעה, אף דעה פוגעת, מותרת (ואף הכרחית, במשטר דמוקרטי בו "שוק הדעות" הנו יסוד הכרחי (עיינו בדברי כב' הנשיא (בדימוס) א' ברק בבג"ץ 2557/05 מטה הרוב נ' משטרת ישראל, פ"ד סב(1) 200, 221 (2006)). ההגנה על דעה אינה מותנית בכך שתוכן הפרסום הפוגע אמת, או בכך שקיים עניין ציבורי בפרסום. עם זאת, ההגנה מותנית בכך שהפרסום יובן כדעה וכי ייעשה באחת הנסיבות הקבועות בסעיפים 15(4) – (7) לחוק איסור לשון הרע (שנהר, עמ' 307-308).

24. לעניין סיווג הפרסום כדעה נקבע כי פרסום ייתפש כהבעת דעה, אם זהו מובנו הטבעי והרגיל של הפרסום כפי שאדם מן היישוב היה מביין אותו וכי:

"בסיווג האמרה יש לתת משקל לאופן שבו היא נתפסת בעיניו של הקורא הסביר. רוצה לומר, האם סובר הוא כי הוא מוזמן לשפוט את האמרה, או שמא מתבקש הוא לאמצה כעובדה וללא ביקורת עצמאית? הרושם הכללי שיוצר מירקם הכתבה בעיני הקורא הסביר הוא שחולש על סיווגה של האמרה, ואין הוא מנתח ניתוח מדוקדק כל אמרה ואמרה. רושם זה מושפע מניסוחה של האמרה, ממקומה בכתבה ומהמבנה הכולל שלה. לא מן הנמנע שתכנים זהים יסווגו באופן שונה באותה כתבה." (דברי כב' השופט א' גולדברג ז"ל בעניין קראוס, בעמ' 856-857).

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

25. כאשר מדובר בביטוי מעורב הכולל עובדות ודעות, תיפרש ההגנה על הבעת הדעה בלבד. יחד עם זאת נקבע, כי "יש לקרוא גם אל תוך סעיף 15 של החוק את האמור בסעיף 14 ביחס להגנת 'אמת דיברתי': שההגנה לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש" (עיינו: בדברי כב' הנשיא י' אולשן ז"ל בע"א 90/49 בנטוב נ' קוטיק, פ"ד ה' 593, 606-607 (1951); וכן בעניין חברת החשמל, לעיל, בעמ' 353).

26. ביסוד ההבחנה בין עובדה לדעה מצויה ההנחה "שהקורא נוהג לרוב להסתמך על העובדות כנכונות, ואילו בהתייחסותו לדעות, המתיימרות להיות דעותיו של המפרסם ותו לא, גישתו מן הסתם ספקנית יותר, וישתדל הוא ליצור לעצמו דעה עצמית משלו אודות העובדות האמורות" (דברי כב' השופט ג' בך ז"ל בע"א 334/89 מיכאלי נ' אלמוג, פ"ד מו(5) 555, 567 (1992)). לעניין זה ראו גם דברי כב' הנשיא (בדימוס) א' ברק בע"א 4534/02 רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ, פ"ד נח(3) 558, 568 (2004)).

4.ד – החזקות לעניין תום לב

27. ההגנה על פרסום שנעשה באחת הנסיבות המפורטות בסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע, מותנית בכך שהפרסום בוצע בתום לב. סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע אינו מגדיר את היקפה של חובת תום הלב. כפי שנקבע לא אחת מדובר בבחינה מהותית של הביטוי הפוגע, הנערכת בנפרד מבחינת התקיימות התנאים הקבועים בסעיף 16 לחוק איסור לשון הרע, אשר קיומם מעמיד חזקה ראייתית בדבר קיומו של תום לב או העדרו (ראו ע"א 250/69 הוצאת מודיעין בע"מ ואח' נ' חתוקה, פ"ד כג(2) 135, 137 (1969); ע"א 670/79 הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' מזרחי, פ"ד מא(2) 169 (1987) [להלן: "עניין מזרחי"]).

28. הנתבעת יכולה להוכיח תום ליבה על דרך של הוכחה כי הפרסום נערך בנסיבות המתוארות באחד מסעיפי המשנה של סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע וכי הפרסום לא חרג מגדר הסביר באותן נסיבות. במקרה כזה קמה חזקה כי הפרסום נעשה בתום לב (סעיף 16(א) לחוק איסור לשון הרע). בהעדר חזקה שבדין לקיומו של תום לב, נטל ההוכחה כי פעלה בתום לב – מוטל על הנתבעת (ראו: עניין מזרחי, בעמ' 188; א' שנהר, בעמ' 254). לחלופין, ככל והתובע מבקש להיעזר במבחן הראייתי הקבוע בסעיף 16(ב) המקים חזקה בדבר היעדר תום לב – נטל הראיה בכל הנוגע להתקיימות אחד התנאים המנויים בסעיף זה מוטל עליו.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

29. בפסק הדין שניתן בע"א 844/12 מולקנדוב נ' פורוש (22.2.2017) [להלן: "עניין מולקנדוב"] עמד כב' השופט (בדימוס) י' דנציגר על היחס בין סעיפים 15 ו-16 לחוק איסור לשון הרע (שם, בפסקה 44):

"נטל הוכחת מרכיב 'תום הלב' שבסעיף 15 מוטל על המפרסם, כשם שמוטל עליו להוכיח גם את הטענה שעשה את הפרסום באחת מן הנסיבות המפורטות בסעיף (שנהר, עמ' 254 ועמ' 258). עם זאת, את מרכיב 'תום הלב' יכול המפרסם להוכיח בצורה עקיפה, באמצעות החזקה הקבועה בסעיף 16(א) לחוק. סעיף 16(א) לחוק קובע חזקה לעניין קיומו של 'תום הלב' ואילו סעיף 16(ב) לחוק קובע חזקה לעניין היעדרו של 'תום הלב'. שתי חזקות אלה אינן חלוטות, והן ניתנות לסתירה. הנטל להוכיח את הנסיבות המקימות את החזקה שבסעיף 16(א) לחוק מוטל על המפרסם, ואילו הנטל להוכחת הנסיבות המקימות את החזקה שבסעיף 16(ב) לחוק מוטל על התובע."

לעניין זה ראו גם א' שנהר, בעמ' 260-261:

"מאפייניו הקונקרטיים של תום הלב מתחלקים למאפיינים עובדתיים התנהגותיים ולמאפיינים הנוגעים למצבו הנפשי של המפרסם. המאפיינים ההתנהגותיים עוסקים בהתנהגות המפרסם בטרם עשה את הפרסום ובמעשה הפרסום עצמו. בחינת היסוד הנפשי בעת הפרסום מתמקד במניעי המפרסם ובמידת אמונתו באמינות הפרסום. כאמור, סעיף 16 אינו מגדיר את 'תום הלב' הנדרש בסעיף 15, אולם ניתן ללמוד ממנו אלו עניינים עשויים להיות אינדיקציה לקיומו או להעדרו של תום הלב. בית המשפט רשאי ללמוד מהנסיבות המפורטות בסעיף 16(א) על קיומו של תום לב מהותי ומהנסיבות המפורטות בסעיף 16(ב) על העדרו. אולם 'מן הלאו ניתן ללמוד גם על ההן', ולכן אם במפרסם ובפרסום לא התקיימו הנסיבות שבסעיפים 16(א) ו-16(ב), ניתן יהיה להסיק מכך את המסקנה הפוכה מזו שקבועה בחזקות. לפיכך, מידת הסבירות שבפרסום, מידת אמונתו של המפרסם באמיתות הפרסום, מידת הזהירות של המפרסם בבודקו את אמיתות הטענות שבפרסום והכוונות שהניעו אותו, כולן רלבנטיות לבחינת תום ליבו של המפרסם."

30. בפסיקה נקבע לא אחת, שאף ביקורת צרכנית עשויה לזכות להגנת תום לב מכוח הוראת סעיף 15(4) לחוק איסור לשון הרע, שכן ביקורת צרכנית משרתת הן את הציבור והן את בעל העסק, ככל וברצונו לשפר את השירות שהוא נותן לציבור. לעניין זה ראו דברי בית המשפט בת"א

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

(שלום עכו) 71296-07-18 א.י.א. צעצועים בע"מ נ' קרן יוסף (26.9.2021) (פסקה 12 לפסק

הדין):

"הפרסום שבו עסקינן כאן נכנס לקטגוריית הביקורת הצרכנית: דברים שמפרסם צרכן על אודות שירות שקיבל או סחורה שרכש. דומה כי על בית המשפט לנהוג בזהירות רבה בטרם קביעה כי ביקורת כזו היא בבחינת לשון הרע, תוך מתן דגש לחופש הביטוי דווקא, ולחשיבותה הציבורית של הביקורת הצרכנית".

כן ראו דברי כב' השופט (בדימוס) א' אברהם בע"א (מחוזי נצ') 5001-02-18 פוגרבוני נ' חמו, פסקאות 20-13 (31.10.2018), שם דובר על ביקורת על פיצה שרכשה הנתבעת מהתובע (לרבות אמירה כי הפיצה "רטובה לגמרי לא אכילה", "איכס", "לפחות החתולים ייהנו..."), "ביזיון" ועוד):

"בתי עסק המציעים את מרכולתם לציבור הצרכנים חושפים עצמם לביקורת, גם שלילית, ולעיתים אף קשה, מצדו של ציבור הצרכנים. לציבור זה, המשקיע את מיטב כספו ברכישת מוצר או שירות, נתונה זכות מלאה להביע את דעתו על המוצר או השירות שרכש. בהבעת דעה זו ייצא הציבור כולו נשכר: ציבור הצרכנים יידע לכלכל צעדיו בכל הנוגע לבית העסק או המוצר והשירות הניתנים בו; ובעליו של בית העסק יוכל, על רקע הביקורת שהוטחה בו, לשפר את המוצר או השירות שהוא נותן. אין צריך לומר, החירות להביע דעה ולמתוח ביקורת אין משמעה זכות להשתלחות פרועה או ביקורת צרכנית שאינה תמת לב והוגנת, בכך לא יימצא ציבור הצרכנים יודע יותר אודות המוצר או השירות הנדונים, ובעל העסק לא יוכל לדעת כיצד ישפר את מרכולתו, כאשר הביקורת אינה עניינית כי אם משתלחת.

סיכומה של נקודה, הפרסום בו עסקינן הוא בבחינת ביקורת צרכנית, וככזה יש לציבור עניין בו, כמשמעות הדבר בהגנת תום הלב הקבועה בסעיף 15(4) לחוק".

(עיינו גם: בפסק הדין בע"א (מחוזי נצ') 10265-12-21 זמיר נ' עו"ד טעדיה (27.02.2022)).

31. כן ראו דברי כב' הנשיא ר' שפירא ברת"ק (מחוזי חי') 22454-09-22 עו"ד סולן נ' א' כ' (13.9.2022) [להלן: "עניין סולן"] [בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט בת"ק (שלום חי') 66926-05-22 עו"ד סולן נ' א' כ' (1.9.2022)]:

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

"בעניינינו, הפרסום שעשה הנתבע מסתכם בהענקת כוכב אחד מתוך חמישה. לא צורף מלל כלשהו, לא כל שכן בלשון פוגענית ובכלל. אינני סבורה כי יש בפרסום זה משום לשון הרע, אלא עסקינן בהבעת דעה לגיטימית. בית עסק המציע מוצרים, ובעניינינו - שירותים לציבור הרחב, ואשר מאפשר דירוג כוכבים ופרסום תגובות בעמוד העסקי שלו חושף עצמו לביקורת, לעיתים חיובית, אך לעיתים גם שלילית; כל הצדדים יוצאים נשכרים מהבעת דעה זו: ציבור הצרכנים יידע לכלכל את צעדיו בכל הנוגע לבית העסק ולמוצר או לשירות שהוא מציע, ובעליו של בית העסק יכול לשפר את המוצר או את השירות שהוא מציע. אינטרס ציבורי הוא, אפוא, לעודד פרסום של ביקורת צרכניות שיסייעו לציבור כולו (ראו ע"א (מח' נצרת) 5001-02-18 בייטמן נ' חמו [31.10.2018]; ת"א (ראשל"צ) 36501-03-17 ליסטר נ' ברדוגו ואח' [19.6.2020]; ת"ק (רמלה) 24664-11-19 מרציאנו ואח' נ' קדם בארות יצחק ואח' [16.6.2021])."

32. עתה יש ליישם את העקרונות שנקבעו בפסיקה לעניינינו.

ה – דיון והכרעה

ה.1 – הגנת תום הלב

33. בעניינינו, פרסמה הנתבעת פוסט ברשת החברתית "פייסבוק" אודות שירות עמילות המכס שקיבלה מהתובע.

הנתבעת אינה חולקת על עצם הפרסום, ואף לא הכחישה בכתב הגנתה את הטענה כי הפרסום עולה כדי לשון הרע.

משכך, מצטמצם הדיון לשאלה האם מדובר בפרסום מוגן אם לאו.

34. במסגרת הפוסט שפרסמה הנתבעת כתבה כי לא הייתה שבעת רצון מהשירות שקיבלה מהתובע, שכן התובע לא המתין לשטר המטען ששונה, דבר שלטענתה גרם לכך שהמכולה נפתחה ונבדקה על-ידי המכס, בשל עלות שירותי הסבלות, בשל הנזק שנגרם לחלק מן החפצים שהיו במכולה, ובשל כך שלא קיבלה פיצוי על הנזק למרות הבטחותיו של התובע בעניין.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

35. מקריאת הפוסט בשלמותו עולה כי מדובר בביקורת צרכנית מובהקת, במסגרתה העלתה הנתבעת, בפירוט ובהרחבה, את טרונותיה אודות השירות שקיבלה מהתובע.

36. הביקורת עוסקת בעניין ציבורי והוא שירות עמילות המכס, שצרכנים אחרים עשויים להזדקק לו בעתיד, והנתבעת ביקשה לשאת את הציבור בתחושתיה אודות השירות שהוענק לה.

לעניין זה יפים דבריו של כב' הנשיא ר' שפירא בעניין סולן:

"...ביקורת צרכנית הנוגעת להתנהלות נותן שירות וטיב השירות מהווה עניין ציבורי וניתן לראות בו גם עניין אישי כשר של המפרסם המוגן לפי סעיף 15(3) לחוק".

37. עיון בפוסט מעלה, כי הנתבעת לא נקטה בשפה משתלחת, או פוגענית, אלא פרשה את תחושתיה האישיות אודות השירות שקיבלה.

משכך, מדובר בהבעת דעה על התנהגות התובע בקשר לעניין ציבורי, כאמור בסעיף 15(4) לחוק איסור לשון הרע.

38. זאת ועוד, הפוסט לא פורסם מיד לאחר קבלת השירות (לפי טופס הצהרת היבוא שצורף לתצהירו של התובע – ת/1, תאריך גמר פריקת המכולה היה 21.10.2020), אלא רק ביום 1.2.2021, דהיינו, לאחר למעלה משלושה חודשים, ולאחר שבעלה של הנתבעת פנה לתובע מספר פעמים בעניין הפיצוי בגין החפצים שניזוקו ((התכתבות ה-WhatsApp צורפה כנספח 2 לתצהיר הנתבעת – נ/1), אך מבלי שהפיצוי התקבל באותה עת (בדיעבד, הסתבר שהפיצוי התקבל לידי התובע ביום 10.2.2022 לאחר פרסום הפוסט, ובעצת בא כוחו הוא הותיר אותו בידיו (עיינו בדברי התובע בעמ' 4 לפרוט', ש' 31-33)).

39. בנסיבות אלה, אני סבורה כי הפרסום עומד בדרישת הסבירות. בעניין זה אני מפנה לדברי כב' השופטת (בדימוס) א' פרוקצ'יה בעניין בן גביר (לעיל, בפסקה 24):

"תנאי הסבירות לצורך חזקת תום הלב בענייננו מבקש לאזן בין חופש הביטוי להגנה על כבוד האדם ושמו הטוב. הוא מעמיד את תכליתה החברתית של ההגנה בהקשרה הספציפי, מול ערך ההגנה על שמו וכבודו של האדם. יסוד הסבירות בחזקת תום

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

הלב מחייב בחינה של מידתה ואיכותה של הפגיעה, על רקע נסיבות המקרה, והערכה נורמטיבית האם הפגיעה ראויה להגנה (ע"א 5653/98 אמיליו פלוס נ' חלוץ פ"ד נה(5) 865, 900 (להלן – פרשת פלוס)). להתנהגות המפרסם טרם הפרסום, בשעת הפרסום, ולאחריו משמעות בעלת משקל בהקשר לסבירות הפרסום. טיב הפרסום ותוכנו גם הם משליכים על סבירות הפרסום. פרסום שנועד כל כולו לפגוע, להעליב ולבזות עשוי להיחשב חורג מן הסביר, וחזרה על התבטאויות פוגעניות בהזדמנויות נוספות עשויה לשלול תום לב... (ההדגשה שלי – ס.מ.).

העובדה שנעשתה פניה לתובע טרם הפרסום מצד בעלה של הנתבעת באשר לפיצוי בגין הפריטים שניזוקו, כמו גם התקופה שחלפה ממועד קבלת השירות ועד לפרסום הפוסט, מצביעים על כך שהנתבעת לא נחפזה לפרסם את הפוסט, אלא המתינה כשלושה חודשים על מנת שהנתבע יסדיר את עניין הפיצוי בגין החפצים שאין מחלוקת כי אכן ניזוקו.

40. אציין, כי התובע לא הכחיש את אותן פניות מצד בעלה של הנתבעת לקבלת פיצוי אודות החפצים שניזוקו. לדבריו הוא אכן פעל לקבלת הפיצוי: "לאחר מכן אמרתי לבעלה של הנתבעת שמיד שאקבל את הסכום אחזיר למשפחה, ופשוט לנתבעת לא הייתה סבלנות והיא הציקה לי" (עמ' 4 לפרוט', ש' 29-31).

41. בנסיבות אלה, כשבפרסום הפוסט ביקשה הנתבעת לשתף את הציבור בתחושותיה אודות השירות אותו קיבלה, כשנותן השירות רואה בה כמי ש"הציקה לו", וכאשר הפרסום עצמו אינו מתלהם או פוגעני, או חורג מתחום הסביר בנסיבות עניין, הרי שבהתאם לסעיף 16(א) לחוק איסור לשון הרע קמה חזקה שהפרסום נעשה בתום לב.

42. למען השלמת התמונה, אבחן האם התקיימו נסיבות השוללות את תום ליבה של הנתבעת, בהתאם להוראת סעיף 16(ב) לחוק איסור לשון הרע.

סעיף 16(ב) לחוק מונה שלושה מצבים (חלופיים) בהן תישלל ההגנה:

"חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום לב אם נתקיים בפרסום אחת מאלה:

(1) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו;

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

- (2) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט לפני הפרסום אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא;
- (3) הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהייתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15.

43. התובע טוען כי בפרסום שבפוסט לא היה אמת לגבי ארבע נקודות:

- א. הטענה בפרסום כי התובע לא המתין לקבלת המניפסט לאחר ששונה והגיש את המניפסט המקורי, דבר שהביא לפתיחת המכולה ובדיקתה על ידי המכס;
- ב. עלות שירותי הסבלות;
- ג. שווי הפריטים שניזוקו;
- ד. היות הפריטים שניזוקו חדשים.

44. כעולה מהוראות סעיף 16(ב) לחוק איסור לשון הרע, לא די בכך שהעובדות לא היו אמת בכדי לשלול את הגנת תום הלב מהנתבעת. על התובע להוכיח כי הנתבעת לא האמינה באמיתותן, כי לא נקטה באמצעים סבירים להיווכח כי הם אמת אם לאו או כי התכוונה לפגוע במידה גדולה מהסביר.

אדון בארבע נקודות אלה להלן.

45. באשר לטענה בפוסט, לפיה התובע מסר את שטר המטען לפני עדכון שביקשו הנתבעת ובעלה (כך שתכולתה תוצג כשייכת למשפחה אחת ולא לשתי משפחות), דבר שגרם לטענת הנתבעת בפוסט לבדיקתה על-ידי המכס, טוען התובע שהדבר אינו נכון, שכן הוא הגיש את שטר המטען העדכני ((עמ' 7 לפרוט', ש' 12-16; עמ' 8 לפרוט', ש' 12-19, ש' 29, 32-36; עמ' 9 לפרוט', ש' 12-13)).

מעיון בנספחים שצורפו לתצהירו של התובע (ת/1), לא ברור כיצד ניתן להבחין שאכן בוצע שינוי בשטר המטען. כאשר התבקש התובע בעדותו להפנות "למניפסט המקורי ולמניפסט ששונה", השיב: "יש לי תמונת מסך" (עמ' 8 לפרוט', ש' 19), וכי אותו מניפסט "צריך להיות

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

מצורף" (שם, ש' 21). אולם, בפועל צורפה כנספח לתצהירו (1/ת) רק הצהרה אחת, שלא ניתן ללמוד ממנה על השינוי.

מכאן, שאם התובע עצמו מתקשה להצביע על כך שאכן הגיש את ההצהרה לאחר השינוי אותו ביקשו הנתבעת ובעלה לבצע, הרי כיצד יכולה הייתה הנתבעת לדעת שאכן הוגשה ההצהרה לאחר השינוי?

46. עוד אציין, כי הנתבעת העידה בעדותה שנמסר לה מחברת הספנות המשלחת, כי: "נציג החברה המשלחת אמר שהוא שלח את המניפסט אחרי השינוי ליוסף (התובע – ס.מ.), ויוסף השיב שהמסמכים כבר הוגשו למכס. לכן כתבתי שהוא הגיש מניפסט בלי לחכות שיגיעו המסמכים" (עמ' 14 לפרוט', ש' 20-22). לדברי הנתבעת, היא מכירה את נציג החברה המשלחת למעלה מ-10 שנים, והיא מאמינה לו (שם, ש' 19-20).

47. עולה, שהנתבעת האמינה באמיתות הדברים ואף ערכה בירור עם נציג החברה המשלחת בטרם פרסמה את הדברים. מנגד התובע לא הצביע שאכן שלח הצהרה מעודכנת, ואף התקשה להצביע על כך שאכן הגיש את ההצהרה לאחר השינוי. מכאן, שבנקודה זו לא הוכיח התובע כי התקיימו התנאים הקבועים בסעיף 16(ב) לחוק איסור לשון הרע.

48. עוד טען התובע, כי דברי הנתבעת, אודות הסכום שחויבה בגין שירותי הסבלות אינם אמת.

בעדותו טען התובע כי יש לו חשבונית על סך 1,400 ₪ בגין שירותי הסבלות, לפיהם קיבל כל אחד מארבעה הסבלים 350 ₪ עבור עבודה של "הרבה שעות" (עמ' 7 לפרוט', ש' 17-18) כשלאחר מכן אמר התובע שהסבלים "עבדו 4-5 שעות" (עמ' 8 לפרוט', ש' 5).

49. לתצהירו של התובע (1/ת) צורפה חשבונית של חברת האחים כהן מיום 26.10.2020 המופנית לתובע (ולא לנתבעת ו/או לבעלה), לפיה העלות שירותי הסבלות היא 1,383.76 ₪ בתוספת מע"מ, דהיינו 1,619 ₪ כולל מע"מ.

אולם, כאמור, החשבונית מופנית לתובע ולא לנתבעת, ואין אינדיקציה כי הועברה לעיון הנתבעת טרם הגשת התביעה. אציין, כי הנתבעת אמרה בעדותה: "הוא לא נתן לנו קבלות בגין

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

סבלות, הוא הציג את הקבלות רק בזמן הדיון ורק שהתחיל ההליך בדיוק" (עמ' 12 לפרוט', ש' -3-2).

אמנם במסגרת חקירתה של הנתבעת הציג ב"כ התובע מייל מיום 27.10 שנטען כי נשלח לבעלה של הנתבעת, ונטען כי צורפו לו כל החשבוניות והאסמכתאות הרלוונטיים (עמ' 12 לפרוט', ש' 15-19). אולם, מייל זה לא נכלל במסגרת ראיותיו של התובע, ומשכך לא הוגש כראיה בתיק. אילו היה התובע מצרף מייל זה במסגרת ראיותיו, היה באפשרות הנתבעת לכלכל צעדיה בהתאם. משעה שהמייל לא נכלל בראיות התובע, לא נזכר בתצהיר התובע (ת/1), ולא הוגש כראיה – אין בו כדי להצביע שבנקודה זו דבריה של הנתבעת לא היו אמת.

50. יתר על כן, בפוסט לא נכתב כי הנתבעת חויבה בסך 8,000 ₪ בגין שירותי סבלות, אלא כי "הציעו לנו שירותי סבלים (בעל פה) 4 אנשים....". גם בעדותה בפניי אמרה כי אכן נדרשה תחילה לשלם בגין שירותי הסבלות 8,000 ₪ (עמ' 12 לפרוט', ש' 1-4). משכך, אין בחשבונית שהציג התובע בכדי להצביע על כך שהדברים שנכתבו בפוסט בעניין זה אינם אמת.

ועוד, הדברים אינם נוגעים לתובע אלא לעלות שירותי הסבלות. לא נטען כי התובע גרף חלק בסכומים שהתבקשו או כל דבר אחר שיש בו להשליך על התובע.

51. כן טען התובע, כי הנזק עליו דיווחה הנתבעת הוא 2,500 ₪, אולם בפוסט היא ציינה נזק של 5,000 ₪ (עמ' 7 לפרוט', ש' 18-20, וכן ש' 32-35).

אציין, כי מהתכתבות ה-WhatsApp שצורפה לתצהירו של התובע (ת/1), לא ברור לגבי חלק מהמחירים שצינו בה, האם מדובר במחיר בשקלים או ברובל. אמנם, לגבי הכלים (גביעים, כוסות, ספל וקומקום) נכתבו מחירים גם בשקלים וגם ברובל, אך לגבי שאר הפריטים שניזוקו לא צוין באיזה מטבע מדובר (האם ב-₪ או ברובל). משכך, לא ניתן לבסס על חילופי דברים אלה את גובה הנזק הנטען.

עוד יצוין כי לתצהיר התובע צורפה רשימה כתובה בשפה הרוסית, המסתכמת לסך של 5,448 ₪, ולטענתו מהווה פירוט של החפצים שניזוקו. לא צורף תרגום של המסמך ואיש מהצדדים לא התייחס אליו בעדותו, משכך לא ניתן להתייחס לטענה זו.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

52. ברי כי אין בכך שהצדדים הסכימו על פיצוי בסך 2,500 ₪ בכדי להצביע על כך שהנזק האמיתי אינו עומד על סכום אחר, לרבות 5,000 ₪.

כך, שלא הוכח שהנתבעת ציינה נזק גבוה יותר מהנזק לו טענה בפני התובע בהתכתבות עם בעלה.

53. עוד טוען התובע, כי הפריטים שנפגעו לא היו חדשים, בניגוד לטענת הנתבעת.

אולם, עיון בתרגום הפרסום שצירף התובע נכתב כי "רהיטים חדשים", וכן "אלה גם ארונות חדשים וגם כלים יקרים, מראה עבודת יד ועוד". כלומר, נטען רק הריהוט חדש, ואילו לגבי שאר הפריטים טענה זו לא הועלתה. בעדותו אף אישר התובע כי הטענה לא הועלתה במסגרת הפוסט אלא במסגרת תצהירה (עדותו בעמ' 7, ש' 27-28).

לעומת זאת העידה הנתבעת שחלק מהפריטים שניזוקו היו חדשים באריזה (עמ' 12 לפרוט', ש' 21-31).

מכל מקום, השאלה האם הפריטים היו חדשים אם לאו, אינה בליבת הסוגיה האם הפרסום מהווה לשון הרע.

54. לפיכך, לא הוכחו בענייננו נסיבות השוללות את תום ליבה של הנתבעת בפרסום הפוסט.

אדגיש, כי הנטל להוכיח נסיבות השוללות את הגנת תום הלב מוטל על התובע, והנתבע-המפרסם לא צריך להוכיח שלא התקיימו נסיבות אלה. בעניין זה אני מפנה ל-א' שנהר, בעמ' 257:

"הכלל הוא שנטל הוכחת יסוד 'תום הלב' מוטל על המפרסם. כאשר קמה למפרסם החזקה שבסעיף 16(א), עובר הנטל אל התובע, ואם כפות המאזניים בשאלת תום הלב יהיו מאוזנות יפסוק בית-המשפט לטובת המפרסם." (עיינו בסוגיה זו גם בדברי כב' השופט (בדימוס) י' דנציגר בעניין מולקנדוב, פסקה 44).

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

55. אינני סבורה שהסרת הפרסום על-ידי הנתבעת מצביעה על היעדר תום לב מצידה כפי שטוען התובע. הנתבעת נשאלה בעדותה מדוע מחקה את הפוסט, והשיבה כי עשתה כן משום שחששה להיתבע כפי שהוזהרה באחת התגובות לפוסט, ולא מפני שסברה שאין אמת בפרסום (עמ' 11 לפרוט', ש' 31-34). הסברה זה של הנתבעת מקובל עליי ועשה עליי רושם מהימן.

56. מורם מהאמור עד כה, כי הפרסום בו עסקינן הוא באופן מובהק בגדר ביקורת צרכנית, ומהווה הבעת דעה לגיטימית מצד הנתבעת אודות השירות אותו קיבלה מהתובע. טרם הפרסום אף נעשתה פניה לתובע מצד בעלה של הנתבעת. לציבור יש עניין בביקורת צרכנית זו. לפיכך חוסה הנתבעת תחת הגנת תום הלב (סעיף 15(4) לחוק איסור לשון הרע), כשבענייננו לא הוכחו נסיבות השוללות הגנה זו.

57. כן יש ליתן את הדעת לכך, כי כאשר מדובר בביקורת צרכנית במרחב הווירטואלי, בדרך כלל, ידו של חופש הביטוי תהא על העליונה, שכן לרוב המשקל שניתן לביקורת מעין זו אינו גבוה. בעניין זה אני מפנה לתאד"מ (שלום ת"א) 44547-05-22 אריה עזריה (מוסך טיל) נ' ברזילאי (25.2.2023):

"זאת ועוד, אלו הקוראים את הביקורות המתפרסמות במרחב הווירטואלי עושים זאת בעיניים צרכניות, כאשר המשקל הניתן לביקורות כאלו אינו גבוה; משכך, הרף לקביעת פרסום המהווה לשון הרע במרחב הווירטואלי הוצב במקום גבוה יותר מאשר הפרסום 'המסורתי'."

בנוסף, ראו גם את הדברים שנכתבו בעניין זה בת"א (שלום ת"א) 57398-11-16 סולו

איטליה בע"מ נ' בוטגה, פסקה 26 (12.1.2020):

"לגבי התבטאויות של צרכנים במרחב הווירטואלי בנוגע לשירותים שקיבלו, הרף ראוי שיהיה אף גבוה יותר תוך הטיית נקודת האיזון בין חופש הביטוי לזכות לשם טוב לעברו של חופש הביטוי. לביקורת צרכנית חופשית תפקיד חשוב מבחינה חברתית ויתרונות מובהקים לכלל הציבור. גישה זו תבטיח ביקורת צרכנית אמיתית ללא חשש, שתועלתה לחברה, לציבור ואף לנותן השירות ברורה." (עיינו גם: ת"א (שלום ת"א) 31694-09-16 גיע ניהול ומסעדנות בע"מ נ' אלבו-קונקי, פסקה 12 (5.2.2018)).

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

58. כן רלוונטיים לעניין זה דברים שכתב כב' השופט י' עמית בבר"ע (מחוזי חי') 850/06 מור נ' ידיעות אינטרנט מערכות אתר YNET (22.4.2007) [להלן: "עניין מור"]. שם מדובר היה בבקשת רשות ערעור על שתי החלטות של בית משפט השלום, בהן לא נעתר בית המשפט לבקשת המערער לחשיפת זהותם של גולשים שהתבטאו בגנותו במסגרת פורומים באינטרנט.

כב' השופט י' עמית כתב, שם, בפסקה 48:

"בתגובות של הגולש/ת שהזדהו בשם רווית ואילת, יש משום הבעת דעה לגבי טיב השירות או הטיפול שניתן על ידי המבקש 'התנסייתי בטיפולו בבעיה אחרת והתאכזבתי קשות... אני נפגעתי מהיחס שלו ומהטיפול בפרט...'. על פניו, לפנינו התבטאות חד-פעמית של לקוח/ה מאוכזב/ת, שאינה עוצמתית או בעלת מטען שלילי במיוחד, וגם הפרסומים הנוספים נחזים כהבעת דעה לגיטימית, כך שהפרסום אינו עומד ברף הראשוני של סיכוי טוב לתביעה." (ההדגשה שלי. ס.מ.).

בעוד הפרסומים הראשונים בעניין מור נעשו בפורומים באתר Ynet, הרי הפרסומים השניים בהם עסק אותו עניין מור נעשו באתר מקצועי ("דוקטורס"). בפרסומים השניים נכתב כי המערער הוא 'שרלטן', 'גנב' וכי 'די נמאס מהשרלטן רמי מור הזה'. כב' השופט י' עמית כתב שמכיוון ומדובר באתר מקצועי, בו הקורא מייחס משקל גדול יותר לדברים שנכתבים בו, נראים פרסומים אלה כחורגים מהבעת דעה לגיטימית, וכן אותם פרסומים "חורגים מאמירה או התבטאות של לקוח לא מרוצה, הם אינם מנומקים אלא נושאים ברובם כותרת משמיצה..." (אם כי גם לגביהם, בסופו של דבר, לא נעתר כב' השופט י' עמית לבקשת רשות הערעור).

אציין, כי בקשת רשות ערעור שהוגשה על פסק הדין בעניין מור – נדחתה ברוב דעות בבית המשפט העליון: רע"א 4447/07 מור נ' ברק אי.טי.סי. [1995] החברה לשרותי בזק בינלאומיים בע"מ, פ"ד סג(3) 664 (2010).

59. ענייננו נופל באופן מובהק לסוג המקרים הראשון שנדון בעניין מור, שכן מדובר בפרסום שנעשה ברשת החברתית "פייסבוק", בה המשקל שניתן לביקורות אינו גבוה. כן מדובר בהתבטאות חד-פעמית של הנתבעת כלקוחה שלא הייתה שבעת רצון מן השירות שקיבלה מהתובע. הפרסום, כאמור כבר לעיל, אינו מתלהם, אינו נושא אופי משמיץ, ואינו חורג מהבעת דעה לגיטימית של הנתבעת כלקוחה לא מרוצה של התובע המתארת את החוויה האישית שלה.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

60. בשל כך, ונוכח הגנת תום הלב העומדת לנתבעת, כאשר לא עלה בידי התובע להוכיח שמתקיימות נסיבות השוללות הגנה זו, הרי שדין התביעה בעילה לפי חוק איסור לשון הרע – להידחות.

ה.2 – התביעה בעילה הנזיקית

61. התובע הגיש את תביעתו גם בעילת הרשלנות מכוח פקודת הנזיקין [נוסח חדש] (סעיף 29 לכתב התביעה).

62. ראשית דבר יש לבחון האם תביעת פיצויים מכוח חוק איסור לשון הרע יוצרת הסדר שלישי ביחס לאפשרות לתבוע פיצויים מכוח עוולה נזיקית.

בהתאם להלכה הפסוקה, מקום בו הוגשה תביעה בעילה של עוולה המוסדרת במסגרת חוק מיוחד הקובע את רכיביה, הגנותיה והוראות מיוחדות ביחס לתחולתה (כגון חוק הגנת הפרטיות וחוק איסור לשון הרע), יש לדון בזכאות התובע לסעדים בהתאם להוראות אותו חוק מיוחד ולא מכוח עילת הרשלנות, שהיא עילה כללית.

לעניין זה ר' פסק הדין ברע"א 7205/16 ד"ר סיגל שוורץ נ' ד"ר לילך צולר (9.4.2017), שם כתב כבוד השופט (בדימוס) א' רובינשטיין (בפסקה ה'): :

“עמדתנו איפוא בבירור היא, כי אין מקום לתביעה שמחוץ לגדרי חוק איסור לשון הרע, בנזיקין או עילה אחרת, מקום שהמחוקק נעל את שערי איסור לשון הרע...”

(כן ראו פסק הדין בע"א 7426/14 פלונית נ' עו"ד אורי דניאל (14.3.2016), פסקה 66; ברע"א 8279/13 עו"ד יורם שפוטל נגד אמנון הולצמן (20.3.2014); אורי שנהר, עמוד 297)

63. בענייננו, מעוין בסעיפי המשנה לסעיף 29 לכתב התביעה, במסגרתו מפורטים המעשים העולים כדי רשלנות, כנטען, עולה כי אלה חופפים לעילת התביעה לפי חוק איסור לשון הרע – פרסום הפוסט. כך, לדוגמא, נטען כי “הנתבעת התרשלה, גרמה ותגרום לתובע, להפסדים כספיים, לפגיעה בשם הטוב ובמוניטין שבנה התובע בעמל רב במשך כ-16 שנים” (סעיף 29(ג) לכתב

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

התביעה) וכי "הנתבעת עשתה מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן הנסיבות" (סעיף 29(א) לכתב התביעה.

בנסיבות אלה, הגשת התביעה לפי חוק איסור לשון הרע יוצרת הסדר שלילי ביחס לתביעה מכוח עוולת הרשלנות, ודי בכך להביא לדחיית התביעה בעילה זו.

64. למעלה מן הדרוש אוסיף כי דין הטענה דחייה אף לגופה.

התובע לא הוכיח את טענתו לרשלנות מצד הנתבעת, לא הוכח הפסד כספי של התובע, ואף לא הוכחה פגיעה במוניטין שלו (בעניין חובת התובע להוכיח את הנתונים העובדתיים שישמשו בסיס לחישוב גובה הפיצויים עיינו בדברי כב' הנשיא (בדימוס) א' ברק בע"א 355/80 אניטימוב בע"מ נ' מלון טירת בת שבע בע"מ, פ"ד לה (2) 809, 800 (1980); לעניין הנטל להוכיח נזק מוניטין עיינו בדברי כב' הנשיא (בדימוס) ד' ביניש בע"א 5465/97 קני בתים בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה - נתניה, פ"ד נג (3) 433, 448-449 (1999)).

65. זאת ועוד, הפיצוי שנתבע בתביעה הוא "בסך 100,000 ₪ ללא הוכחת נזק" (סעיף 31.2 לכתב התביעה). דהיינו, התובע, למעשה, תבע פיצוי ללא הוכחת נזק בלבד לפי חוק איסור לשון הרע, על אף שנזכרה בתביעתו גם עילה לפי פקודת הנזיקין. עוד אציין לעניין הנזק, כי כעולה מכתב ההגנה, הסירה הנתבעת את הפרסום כשעה לאחר שפורסם (סעיף 32 לכתב ההגנה).

לפיכך, יש לדחות את התביעה גם בעילה הנזיקית.

1 – סוף דבר

66. נוכח כל המפורט לעיל, אני מורה על דחיית התביעה.

67. אני מחייבת את התובע לשלם לנתבעת שכר טרחת עורך דין בגין ההליך בסכום כולל של 8,000 ₪, שישולם בתוך 30 יום מהיום, שאם לא כן יישא כל סכום שבפיגור הפרשי הצמדה למדד וריבית כחוק מהיום ועד התשלום המלא בפועל.

המזכירות תמציא את פסק הדין לב"כ הצדדים ותסגור את התיק.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 50003-08-21 יוסף רשקובן נ' קטרינה שטיין

ניתן היום, ו' תשרי תשפ"ד, 21 ספטמבר 2023, בהעדר הצדדים.

סיגלית מצא, שופטת

